

Kötelmi jog

A kötelem

A kötelem **kötelezettség** a szolgáltatás teljesítésére **és jogosultság** a szolgáltatás teljesítésének követelésére.

A kötelem tehát egyik oldalról kötelezettség, a másik oldalról jogosultság. Ami az egyik fél számára kötelezően előírt magatartás, az a másik fél számára olyan jogosultság, amit akár **állami kényszer** segítségével is érvényesíthet. Az állami kényszer igénybevételének módja szigorúan szabályozott, és az erre vonatkozó szabályok az **eljárásjogi jogszabályokban** vannak leírva. Ha tehát a másik fél köteles nekem valamilyen szolgáltatást nyújtani (például meghatározott pénzösszeget fizetni), akkor ezt nem önhatalommal kényszeríthetem ki (ami jogellenes volna, sőt akár bűncselekményt is megvalósíthatna), hanem olyan lépések megtételével, amit a jogszabályok pontosan meghatároznak. Fő szabály szerint **bírósághoz** lehet **fordulni**, majd ha a bíróság által előírt kötelezettséget sem teljesíti a kötelezett, akkor **végrehajtási eljárásban** lehet őt kényszeríteni a teljesítésre. Ezekben az eljárásokban olyan személyek és szervek vesznek részt, akik **közhatalmi jogosítványokkal** rendelkeznek (pl. **közjegyző, bíróság, végrehajtó**) és ők már nagyon erős kényszerítő erővel bíró lépéseket is megtehetnek, mint például bankszámla feletti rendelkezés, vagyon lefoglalása, zárolása stb.

A jogviták jelentős része azért alakul ki, mert a felek eltérő állásponttal rendelkeznek arról, hogy mit is kötelesek teljesíteni a másik fél részére. Ez abból adódhat, hogy nincsenek tisztában azzal, hogy **milyen jogi tények keletkeztetik** (hozzák létre) a kötelmeket, és mi a pontos tartalma a kötelmeknek. Ezért különösen fontos a kötelmekre vonatkozó jogszabályoknak az ismerete.

A kötelem mindig meghatározott személyek között áll fenn. A kötelekre ezért azt mondjuk, hogy **relatív szerkezetű** jogviszony. Csak a kötelem jogosultja követelheti a szolgáltatás teljesítését, más személy nem. Az abszolút szerkezetű jogviszonyokban (tulajdonjog) csak az egyik fél van konkrétan meghatározva (a tulajdonos), és vele szemben mindenki más kötelezett.

A Ptk. példalózó felsorolást ad arra vonatkozóan, hogy milyen magatartásra irányulhat a kötelezettség:

A kötelem valamely **dolog adására**, **tevékenységre**, tevékenységtől való **tartózkodásra** vagy **más magatartásra** irányulhat.

Mindez arra utal, hogy a lehetséges magatartások körét felsorolni nem lehet, tehát másfajta magatartásra vonatkozó kötelmek is létrejöhetnek.

Fő szabály szerint a **felek egyező akarattal eltérhetnek** a kötelmekre vonatkozó szabályoktól. Ez alól kivétel, amikor ezt a törvény kifejezetten megtiltja.

Hogyan keletkeznek a kötelmek?

Kötelem keletkezhet különösen **szerződésből**, **károkozásból**, személyiségi, dologi vagy más jog megsértéséből, egyoldalú jognyilatkozatból, értékpapírból, **jogalap nélküli gazdagodásból**, megbízás nélküli ügyvitelből és **utaló magatartásból**. Ezen kívül kötelem keletkezhet **jogszabályból**, bírósági vagy hatósági **határozatból**.

A felsorolás itt is példálózó jellegű, lásd: **különösen**. Amikor a felsorolás a különösen szóval kezdődik, ez arra utal, hogy a felsoroltakon túl más eset is előfordulhat. A kötelelem keletkezésének leggyakoribb módja a **szerződés**. Ezzel majd jóval részletesebben is foglalkozunk. Előtte azonban nézzük át azokat az egyéb kötelelem keletkeztető jogi tényeket, amelyek a felsorolásban szerepelnek.

Károkozás

Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni.

A jogellenes károkozás tehát kötelezettséget, vagyis kötelmet keletkeztet. Fő szabály szerint minden károkozás **jogellenes, kivéve** azt a néhány esetet, amelyet a Ptk. kivételként felsorol. Ez nem példálózó felsorolást jelent, hanem az összes lehetséges kivételt. Ezek a következők:

- **A károsult beleegyezése.**
Orvosi beavatkozások esetén ezért kell aláírnia a betegnek egy nyilatkozatot, amelyben beleegyezik a beavatkozásba. Ezután az esetleges károkozás már nem jogellenes. Márpedig ha nem jogellenes a károkozás, akkor **nem is keletkezik belőle** kártérítési kötelezettség.
- **Jogtalan támadás elhárítása**
Ebben az esetben csak a **támadónak okozott kár** és csak addig a mértékig **nem jogellenes**, amíg a szükséges mértéket nem lépi túl. Ha túllépi, abban a mértékben már jogellenes. Ezt a mértéket az adott helyzetben nagyon nehéz megítélni. Abban a mértékben, amelyben a károkozás nem jogellenes, **nem keletkezik belőle** kártérítési kötelezettség.
- **Szükséghelyzet**
Szükséghelyzetben a károkozás ugyan nem jogellenes, de mégis kötelezettség keletkezik belőle, mégpedig **kártalanítási** kötelezettség. Ez a kötelezettség azért keletkezik, mert a Ptk. kifejezetten kimondja, vagyis ebben az esetben a kötelelem a jogszabályból keletkezik.
- **Jogszabály által megengedett magatartás**
Ebben az esetben sem jogellenes a károkozás, de itt is **kártalanítási** kötelezettség keletkezik belőle. Ezt minden esetben az a jogszabály mondja ki, amely megengedettnek nyilvánítja a magatartást. Ilyen például a **kisajátítás**.

Az, hogy a károkozásból kötelelem keletkezik, nagyon fontos tény, amivel mindenkinek tisztában kellene lennie. Viszonylag csekély súlyú jogsértéssel, apró figyelmetlenséggel nagyon nagy károkat lehet okozni. Az átlagember ilyenkor hajlamos arra, hogy a felelősségének a mértékét a cselekménye súlya alapján ítélje meg, és így nem méri fel, hogy milyen következményei lehetnek a tettének. A jogalkotó igyekszik a különösen veszélyes helyzeteket jogszabályi kötelezéssel megoldani. Ilyennek tekinthető például a **Kötelező Gépjármű Felelősségbiztosítás**. Képzeljük el, hogy egy kis figyelmetlenséget követ el valaki, nem adja meg az elsőbbséget, és totálkárosra tör egy 20 millió Ft értékű vétlen gépjárművet. Ekkor a károkozásból egy 20 millió Ft-os kötelezettsége keletkezik, aminek a megfizetéséért a teljes vagyonával felel. Így könnyen elveszíthetné a lakását és mindenét egy pillanat alatt. Az ehhez hasonló veszélyes helyzetek elkerülésére a **biztosítási szerződés** a megfelelő védelem.

Kártérítési kötelezettség **csak akkor** keletkezik, **ha bekövetkezett** valamilyen **kár**. Tehát önmagában a jogellenes magatartásból nem következik a kártérítési kötelezettség. A károkozónak a bekövetkezett kárt kell megtérítenie. A kárt és annak mértékét a károsultnak kell bizonyítania.

Személyiségi jog megsértése

Személyiségi jog vagy más jog megsértése is létrehozhat kötelmet.

Akit személyiségi jogában megsértenek, **sérelemdíjat követelhet** az őt ért nem vagyoni sérelemért.

A sérelemdíj megítéléséhez **nem szükséges**, hogy **kár érje** a felet, elég a jogsértés tényének megállapítása. Az utóbbi időben számos ilyen bírósági perről hallhattunk a sajtóból, ahol a jogsértés általában valamilyen sértő nyilatkozat megtételével valósult meg.

Megjegyzés.

Egy sértő nyilatkozat esetén előfordulhat, hogy **becsületsértés** miatt is eljárás indul a nyilatkozó ellen. A becsületsértés egy **bűncselekmény**, és az ezen a címen folyó eljárás egy **büntetőeljárás**. A jogsértés megállapítása és a sérelemdíj iránt folyó eljárás ezzel szemben egy polgári peres eljárás. A kettőnek nincs köze egymáshoz, nem előfeltétele egyik a másiknak. A **büntetőeljárásban** alkalmazott szankció ebben az esetben valószínűleg **pénzbüntetés** lesz, ezt azonban **nem a sértett kapja**, hanem az állam.

Egyoldalú nyilatkozat

Egyoldalú jognyilatkozatból keletkezik kötelem például díjkitűzés, vagy közérdekű célra történő kötelezettségvállalás esetén.

Díjkitűzés:

Ha valaki meghatározott teljesítmény vagy eredmény létrehozójának **nyilvánosan díjat ígér**, a díjat köteles kiszolgáltatni annak, aki a teljesítményt vagy eredményt először létrehozza.

Kötelezettségvállalás közérdekű célra

Ha valaki kötelezettséget vállal arra, hogy általa meghatározott **közérdekű célra** ingyenesen vagyoni szolgáltatást teljesít.

Fontos megjegyezni, hogy az **ajándékozás** nem egyoldalú nyilatkozat, hanem **szerződés**, tehát két- vagy többoldalú jognyilatkozat.

Jogalap nélküli gazdagodás

Aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, **köteles** ezt az előnyt **visszatéríteni**. Ez alapján egy tévedésből kifizetett vagy átutalt összeg bírósági úton is visszakövetelhető, hiszen a jogalap nélküli gazdagodónak visszatérítési kötelezettsége keletkezik.

Fontos **megkülönböztetni** ezt az esetet is az **ajándékozástól**, amely egy szerződés (tehát ebben az esetben a gazdagodásnak van jogalapja), és ajándékozás esetén az ajándékozó nem tévedésből, hanem saját elhatározásából juttatja vagyoni előnyhöz a másik felet.

Megbízás nélküli ügyvitel

Megbízás nélküli ügyvitelről akkor beszélhetünk, ha egy ügyben valaki egy más személy helyett eljár anélkül, hogy erre őt ez a személy megbízta volna, vagy erre egyébként jogosult volna. Tehát a megbízás nélküli ügyvitel lényege, hogy a másik személy **nem bízott meg** erre, de mégis ellátjuk e személy ügyét, beavatkozunk az ügyébe.

Ebben az esetben egy kötelem keletkezik, amelynek alapján a beavatkozó az ügyet úgy köteles ellátni, ahogyan azt annak érdeke és feltehető akarata megkívánja, akinek a javára beavatkozott.

A más ügyébe jogosultság nélkül való beavatkozást akkor kell **helyénvalónak** tekinteni, ha megfelel a másik feltehető érdekének és akaratának, különösen, ha a beavatkozás őt károsodástól óvja meg.

Ha a megbízás nélküli ügyvivő beavatkozása helyénvaló volt, őt a **megbízott jogai** illetik, függetlenül attól, hogy beavatkozása sikerrel járt-e.

Ebben az esetben tehát egy olyan kötelem keletkezik, amely lényegében megegyezik egy **megbízási szerződéssel** alapján létrejött kötelemmel.

Példa:

Megbízás nélküli ügyvitel keletkezik, ha egy jogviszony megszűnik a két fél között, de a korábbi jogviszonnyal kapcsolatos dolog annak a félnek a birtokában marad, aki ezt a korábban fennállt jogviszony alapján használta. Például a tulajdonos nem viszi el a bérlőtől a gépét. Mivel a jogviszony már megszűnt, most már a korábbi bérlőnek nincs sem jogosultsága sem kötelessége arra, hogy a gépet használja, de a megbízás nélküli ügyvitel szabályai szerint köteles az állagmegóváról gondoskodni. Nem teheti tehát ki az utcára vagy az esőre, ahol az tönkremehet. Cserébe viszont olyan díjra tarthat igényt, mintha megbízási szerződés alapján látná el a feladatot.

Utaló magatartás

A bíróság a kárnak egészben vagy részben való megtérítésére kötelezheti azt, akinek szándékos magatartása más **jóhiszemű** személyt alapos okkal olyan magatartásra indított, amelyből őt **önhibáján kívül károsodás** érte. Szokás ezt **bíztatási kárnak** is nevezni.

Példák:

Ha a **házassági ígéret** komoly, a házasságkötés előkészítése körében vállalt költségek megtérítését az esküvő elmaradása esetén alappal lehet kérni.

A munkavállalónak **új munkaviszony** létrehozatalát **ígérik**, a munkavállaló korábbi munkaviszonyát megszünteti, de az új munkaviszonyt vele nem hozzák létre.

A megrendelő utasítja a tervezőt, hogy a terv kapcsán egyeztessen a kivitelezővel, mely felhívásra a tervező eljár, költségeket visel, végül azonban a **megrendelő visszavonja a megrendelést**.

Értékpapír

Az értékpapírt vagy írásban, **okiratként** (nem elektronikus formában) állítják ki, vagy pedig **elektronikus formában** rögzítik és értékpapírszámlán tartják nyilván.

Az okiratot valamely jogviszony kötelezettje **egyoldalú nyilatkozataként állítja ki**. Az okirat (illetve az elektronikus úton rögzített nyilatkozat) tartalmazza annak a jognak a leírását, aminek a gyakorlását az értékpapír kiállítója lehetővé teszi, s annak a szolgáltatásnak a meghatározását, aminek teljesítésére az értékpapír kötelezettje kötelezettséget vállal.

Az **értékpapírban rögzített jog gyakorlása** vagy **követelés érvényesítése**, továbbá a jog vagy követelés **átruházása** kizárólag az **értékpapír által** lehetséges.

Az értékpapír átruházható.

A kötelezettség tehát az értékpapírban rögzül, a jogosultság az értékpapír által érvényesíthető, és így nagyon szoros kapcsolat alakul ki az értékpapír és a benne foglalt jog között. Ezáltal a **jog könnyen** és gyorsan **mobilizálható** az értékpapír átruházásával. Akinek a birtokában van az értékpapír, az lesz a jogosult.

Az értékpapírok különféle tartalmú jogokat, illetve kötelezettségeket foglalnak magukban. A **dologi jogi** papírok **tulajdonjogot**, **zálogjogot** testesítenek meg anélkül, hogy az áru átadására volna szükség (pl. **közraktári jegy**). A **kötelmi jogi** papírok mögött követelés, rendszerint **hitelviszony** áll. Ide tartozik mások mellett a **váltó**, a **csekk**, a **kötvény**. A **tagsági jogokat** megtestesítő papírok legtöbbször pénzösszeg megfizetése ellenében az értékpapír

birtokosának vagyoni és más jogokat biztosítanak (pl. **részvény**). Vannak emellett további, a fenti kategóriák egyikébe sem sorolható értékpapírok, pl. **befektetési jegy**.

Az eddigiekben áttekintettük azokat a legfontosabb jogi tényeket (a szerződés kivételével), amelyek kötelmet keletkeztetnek. Most felsoroljuk a kötelelem megszűnésének eseteit.

A kötelelem megszűnésének legfontosabb esetei:

A kötelelem megszűnik a szolgáltatás **teljesítésével**, a kötelezett vagy a jogosult **halálával** (jogutód nélküli megszűnésével), a felek **megállapodásával**.

Fontos megjegyezni, hogy ha a jogalanyok személye megváltozik a kötelemben (pl. **engedményezés, tartozásátvállalás**), attól **a kötelelem nem szűnik meg**.

A jognyilatkozat

A kötelelem létrehozása és megszüntetése során a felek kifejezik erre irányuló szándékukat, amit jognyilatkozat formájában tesznek meg.

A jognyilatkozat **joghatás kiváltására** irányuló akaratnyilatkozat.

A jognyilatkozat alakiséga

Jognyilatkozat **szóban, írásban** vagy **ráutaló magatartással** tehető. A jognyilatkozat akkor minősül írásba foglaltnak, ha jognyilatkozatát a nyilatkozó fél **aláírta**. Mivel a legfontosabb kötelelem keletkeztető jogi tény a szerződés is jognyilatkozat, így szerződést is lehet a fenti formák bármelyikében kötni (szóban, írásban, ráutaló magatartással). **Ráutaló magatartás** például, ha igénybe veszünk valamilyen szolgáltatást, anélkül, hogy erről előtte szóban vagy írásban megállapodást kötöttünk volna. (**Felszállunk a villamosra** és utazunk vele.)

A jognyilatkozatok megtételére sok esetben jogszabály meghatározott formát ír elő, pl. írásban, teljes bizonyító erejű magánokiratban, ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratban, közokiratban. Ilyen esetekben a jognyilatkozat csak a megadott formában érvényes.

Okiratok fajtái

Az okirat – kiállítója szerint – lehet közokirat vagy magánokirat.

Az okirat bizonyító ereje szerint lehet teljes bizonyító erejű vagy egyszerű.

Közokirat:

Az olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet **bíróság, közjegyző** vagy más **hatóság**, illetve **közigazgatási szerv** ügykörén belül, a megszabott alakban állított ki.

A közokiratba foglalt tényeket a bíróság (vagy más hatóság) hivatalból igaznak fogadja el. **Ellenbizonyítás**nak csak nagyon **korlátozott** módon van helye.

Példák közokiratra: útlevel, vezetői engedély

Teljes bizonyító erejű magánokirat:

A magánokirat teljes bizonyító erejű, ha az alábbiak közül valamelyik teljesül:

(nem teljes a felsorolás)

- A kiállító az okiratot **saját kezűleg írta** és aláírta;
- **Két tanú** az okiraton aláírásával igazolja, hogy a kiállító az okiratot előttük írta alá. (Az okiraton a tanúk lakóhelyét is fel kell tüntetni);
- a kiállító **aláírása** az okiraton bíróilag vagy közjegyzőileg **hitelesítve** van;
- **Ügyvéd** (jogtanácsos) az általa készített okirat szabályszerű ellenjegyzésével bizonyítja, hogy a kiállító az okiratot előttük írta alá.

A teljes bizonyító erejű magánokirat valóságtartalmát vélelmezni kell, vagyis az ellenkező bizonyításáig valónak kell elfogadni. A bíróság nem mérlegeli és nem is vizsgálja az ilyen okiratok valóságtartalmát az ellenérdekű fél sikeres bizonyításáig.

Egyszerű magánokirat

Minden egyéb magánokirat egyszerű magánokiratnak minősül. Az ilyen okiratban foglaltak valóságtartalmának elfogadása bírói mérlegelés körébe tartozik.

Példák

Jogszáby által előírt kötelező alakiség néhány esete:

Gazdasági társaság létesítő okiratát közjegyzői okiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni.

Házastársak egymás közötti **egyes szerződése**i akkor érvényesek, ha közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalták.

Tulajdonjog bejegyzésének az **ingatlan-nyilvántartásba** csak közokirat vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokirat alapján van helye.

A képviselet

Képviselőről akkor beszélünk, ha a jognyilatkozatot nem személyesen teszi meg valaki, hanem más személy útján. (Jogi személy jognyilatkozatot csak képviselője útján tud tenni.)

Általános szabály az, hogy **képviselőknek bármilyen jognyilatkozat esetében** helye van. Vannak olyan **kivételes esetek**, amikor azonban a törvény kifejezetten kimondja, hogy adott **jognyilatkozat csak személyesen** tehető. Ilyen például a végrendelet. Képviselő jogi személy is lehet, pl. ügyvédi iroda. Ilyenkor a képviseleti jogkörben a jogi személy szervezeti képviselője járhat el.

A képviselő által megtett jognyilatkozat közvetlenül a **képviseltet jogosítja és kötelezi**.

Ha valaki a képviseleti jogkörét túllépi (olyan jognyilatkozatot tesz a képviselt nevében, amire nem terjedt ki a jogköre), azt **álképviselőnek** nevezzük.

Ha a képviselt utólag jóváhagyja az álképviselő által tett nyilatkozatot, akkor az kiváltja a joghatásokat, ha nem hagyja jóvá, akkor úgy kell tekinteni, mintha a jognyilatkozat nem történt volna meg. A harmadik személyek irányában az ebből eredő kárért az álképviselő felel. Ha **rosszhiszemű** volt (tudta, vagy tudnia kellett, hogy képviseleti jogkörét túllépi), akkor **teljes kártérítéssel** tartozik.

A képviseleti jog **jogszábyon**, bírósági vagy hatósági **határozaton**, **létesítő okiraton** vagy **meghatalmazáson** alapulhat.

Jogszábyon alapul például a cselekvőképtelen kiskorú törvényes képviselőjének (**szülő**) képviseleti joga. Hatósági **határozaton** alapul a képviseleti jog, ha a gyámhatóság **gyámot** rendel a kiskorú részére. **Létesítő okiraton** alapul a jogi személyek **vezető tisztségviselőjének** képviseleti joga.

A **meghatalmazás** képviseleti jogot létesítő **egyoldalú jognyilatkozat**. A meghatalmazáshoz olyan alakszerűségek szükségesek, amelyeket jogszáby a meghatalmazás alapján megtehető jognyilatkozatra előír.

A meghatalmazás visszavonásig érvényes.

Példa

Ügyvédi meghatalmazás alapján képviselheti az ügyvéd az ügyfelét egy bírósági eljárásban.

Bírósági úton nem érvényesíthető követelések

Fő szabály szerint a kötelemből eredő követelések állami kényszerrel, bírósági úton is érvényesíthetők. Van két kivétel e szabály alól: az **elévülés** és az úgynevezett **természetes kötelmek** (naturalis obligatio).

Az elévülés

A követelések **öt év** alatt évülnek el. (fő szabály, ha a törvény eltérően nem rendelkezik)

Az elévült követelést bírósági eljárásban nem lehet érvényesíteni. Az ellenérdekű félnek hivatkozni kell az elévülésre, azt a bíróság nem hivatalból állapítja meg.

Az elévülés **kezdő időpontja**, amikor a követelés esedékessé válik (fizetési határidő, teljesítési határidő).

Az elévülést **megszakítja**:

- A tartozás elismerése
- Az egyezség,
- A követelés bírósági eljárásban való érvényesítése.

Az elévülés megszakításától az elévülés újból kezdődik.

A **tulajdonjogi igények nem évülnek el**, tehát az ilyen igény érvényesítésére irányuló per határidő nélkül megindítható. Ha azonban az a dolog, amelyre a tulajdoni igényt alapozzák, már nincs meg, a dologi jogi igényt kötelmi jellegű igény váltja fel, amelyre a rendes (ötéves) elévülés szabályai vonatkoznak.

Az elévülés **nyugszik** (nem következik be), ha a jogosult a követelését menthető okból nem tudja érvényesíteni.

A tartozás elismerése

Ha a kötelezett a tartozását elismeri, ez leveszi a bizonyítási terhet a másik félről. Vagyis ezután, már a kötelezettnek kell bizonyítania, hogy a tartozása nem, vagy nem olyan összegben áll fenn. A másik fél bizonyítását a tartozáselismerő nyilatkozat bemutatása pótolja. A tartozás elismerés jogkövetkezménye tehát, hogy megfordul a bizonyítási teher.

Természetes kötelmek

Bírósági eljárásban nem lehet érvényesíteni a **játékból** vagy **fogadásból** eredő követelést (kivéve, ha hatósági engedély alapján bonyolítják).

A bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelés (elévült követelés, természetes kötelmek) önkéntes teljesítését nem lehet visszakövetelni. Ez azt jelenti, hogy a teljesített szolgáltatás jogalap nélküli gazdagodás címén nem követelhető vissza.

Többalanyú kötelmek

Egy kötelemben a legtipikusabb pozíciók a kötelezett és a jogosult. Vannak olyan többoldalú kötelmek, amelyekben több különböző pozíció is előfordul (pl. biztosítási szerződés: szerződő, biztosító, kedvezményezett). Az alanyok ugyanabban a pozícióban, időben egymás után is válthatják egymást (jogutódlás, öröklés, engedményezés, tartozásátvállalás), de előfordulhat, hogy ugyanabban a pozícióban egy időben szerepel több alany (**osztott** követelés illetve tartozás, **együttes** vagy **egyetemleges** követelés illetve tartozás).

A kötelek teljesítése

A teljesítés általános szabálya:

A szolgáltatást a kötelelem **tartalmának megfelelően** kell teljesíteni.

A teljesítésre vonatkozó további részletes szabályokat is megadja a Ptk. például a teljesítés **idejére** (lehet-e idő előtt teljesíteni és mely esetekben), teljesítés **helyére** (fő szabály a kötelezett lakóhelye/telephelye) vonatkozó szabályokat, továbbá a **pénzteljesítésre**, a kamatra vonatkozó szabályokat.

A teljesítés speciális esetei a beszámítás és a bírósági (közjegyzői) letét.

A beszámítás

A kötelezett a **pénztartozását** úgy is teljesítheti, hogy a jogosulttal szemben fennálló lejárt pénzkövetelését a jogosulthoz intézett nyilatkozattal a pénztartozásába beszámítja. Vagyis, ha a másik fél is tartozik neki, akkor ennyivel kevesebbet kell fizetnie.

Ehhez nem szükséges a jogosult beleegyezése.

A beszámítás feltételei:

- ugyanannak a két félnek kell követelést támasztania egymással szemben
- az ellenkövetelésnek is lejárnak kell lennie (vagyis ha a másik fél tartozása még nem esedékes, akkor nem lehet beszámítani)

Korlátozások: nincs helye beszámításnak tartásdíjjal szemben, szándékos károkozásból adódó kötelezettséggel szemben.

Bírósági letét

Teljesítés céljából **pénzt, értékpapírt és okiratot** lehet bírósági letétbe helyezni, ha a jogosult személye nem megállapítható, a jogosult nem található vagy a teljesítést nem fogadja el.

A letétet a bíróság a jogosultnak adhatja ki.

Harmadik személy részéről történő teljesítés

A jogosult a teljesítést **harmadik személytől** is **köteles elfogadni**, ha a szolgáltatás nincs személyhez kötve. A zálogkötelezett ilyen módon elkerülheti, hogy a zálogjogosult a zálogtárgy értékesítésével keressen kielégítést, ha a személyes kötelezett nem teljesít.